

Brifing sectorial: Espectacles en directe Ciutat de Barcelona

Pes econòmic, activitat, mercat de treball,
adaptació i disponibilitat de talent
especialitzat

Document elaborat per:

Contingut

1. Contextualització	2
2. Anàlisi de l'ocupació i mercat de treball del sector.....	3
3. Visió del sector	9
4. Principals titulacions i centres on el sector recluta	12
5. Principals conclusions.....	13
6. Propostes específiques.....	15

1. Contextualització

Barcelona ciutat és una capital cultural de primer ordre si es tenen en compte les dades de les infraestructures com teatre, sales, esdeveniments i també com festivals i la seva programació. Aquests espais a Barcelona ascendeixen a 125 entre sales de teatre i sales polivalents ¹

Per altra banda, a la ciutat se celebren festivals musicals anuals rellevants com el Sonar, Cruïlla, Jardins de Pedralbes, Barcelona Beach Festival, Primavera Sound, Tradicionari, BarnaSants, Vida Festival, Festival Mil·leni, Reggaeton Beach Festival BCN, entre d'altres² i al conjunt de la comarca del Barcelonès se celebren al voltant de 90 festivals de música anualment³

Altres dades rellevants:

- **El percentatge del PIB que l'activitat "Activitats artístiques, recreatives i altres serveis" suposa a Barcelona és del 5,2%**, una xifra similar al que representa l'activitat "Activitats Financeres i assegurances" i que **suposa el 46,8% d'aquesta activitat de tota Catalunya.**⁴
- Al 2021 les "activitats artístiques recreatives i altres serveis" van generar a la ciutat de **Barcelona 4.021M€, xifra que és troba en recuperació, doncs al 2019 (dades pre-pandèmia) van generar 4.667M€.**
- Durant la pandèmia aquesta activitat, per la seva naturalesa multitudinària i sovint desenvolupada en espais tancats, va ser una de les més afectades amb fortes disminucions de l'activitat i espectadors amb la conseqüent crisi d'ocupació i empresarial. Durant aquest període, **molts professionals es van reubicar en altres sectors, normalment paral·lels al de les activitats d'espectacles o entreteniment, en la vessant creativa digital o altres suports diferents al format en directe, mentre que d'altres professionals s'han reubicat a altres sectors sense cap vinculació amb els espectacles en directe.**
- Sembla que la recuperació del sector encara no es plena. Si s'observen dades d'activitat i generació de VAB històric del sector s'identifica com encara es troba per sota de les xifres pre-pandèmia, d'altra banda, en termes d'atur, ocupació i contractació (mercat laboral) els indicadors es troben millor que en moments pre-pandèmia, amb el que podríem afirmar que els indicadors disponibles apunten a tendències clares de recuperació però encara manca, com ja s'ha apuntat, recuperar el volum econòmic generat durant els anys pre-pandèmia.

¹ Informació extreta de teatrebarcelona.com

² Informació extreta de irbarcelona.cat i Time Out.

³ Departament de Cultura. Generalitat de Catalunya.

⁴ Dades de l'Oficina

2. Anàlisi de l'ocupació i mercat de treball del sector.

Dades treballades

La següent anàlisi té en compte el comportant al mercat de treball del perfil específic de treballador/a en el sector dels espectacles en viu (mitjançant la selecció d'activitats econòmiques específiques a 4 dígits) i també el comportant del sector "Activitats artístiques i espectacles", que engloba diversos perfils professionals i que es correspon amb l'activitat econòmica 90 de la CCAE.

Activitats CCAE que comprèn el perfil de treballador/a del sector dels espectacles en viu:

- Activitats auxiliars d'arts escèniques (codi CCAE 9002): Activitats complementàries per a la producció de obres de teatre, concerts, òperes, espectacles de dansa i altres activitats escèniques realitzades en directe, activitats de directors, productors, dissenyadors i constructors d'escenaris, tramoistes, tècnics d'il·luminació etc.
- Gestió de sales d'espectacles (codi CCAE 9004): explotació de sales de teatre, sales de concert i altres sales d'espectacles.

Aquesta categorització s'ha fet servir per mesurar l'ocupació i empreses vinculades.

El sector "Activitats artístiques i espectacles" està compost per 4 subactivitats econòmiques:

- Arts escèniques
- Activitats auxiliars a les arts escèniques
- Creació artística i literària
- Gestió de sales d'espectacles

Aquesta categorització s'ha fet servir per mesurar l'atur registrat, contractació del sector i característiques de la població ocupada (sexe, edat i nivell formatiu).

Resultats Ocupació

En el cas concret de les persones ocupades en posicions tècnics /auxiliars i de muntatge d'espectacle en viu i sales d'espectacles a la Província de Barcelona, s'observa un **ocupació total de 2.984 persones, un terç d'aquestes són autònomes**. El volum d'ocupació del personal tècnic i auxiliar sector de les "Activitats artístiques i espectacles" és doncs del 22%, ja que el total de població ocupada a Barcelona província és de 13.326.

Pes del espectacles en viu en el sector “activitats artístiques i espectacles”

	Ocupats	Empreses
Treballs escènics i sales	2.984	248
Total sector artístic	13.326	746
% Tècniques i auxiliars	22,3%	33,2%

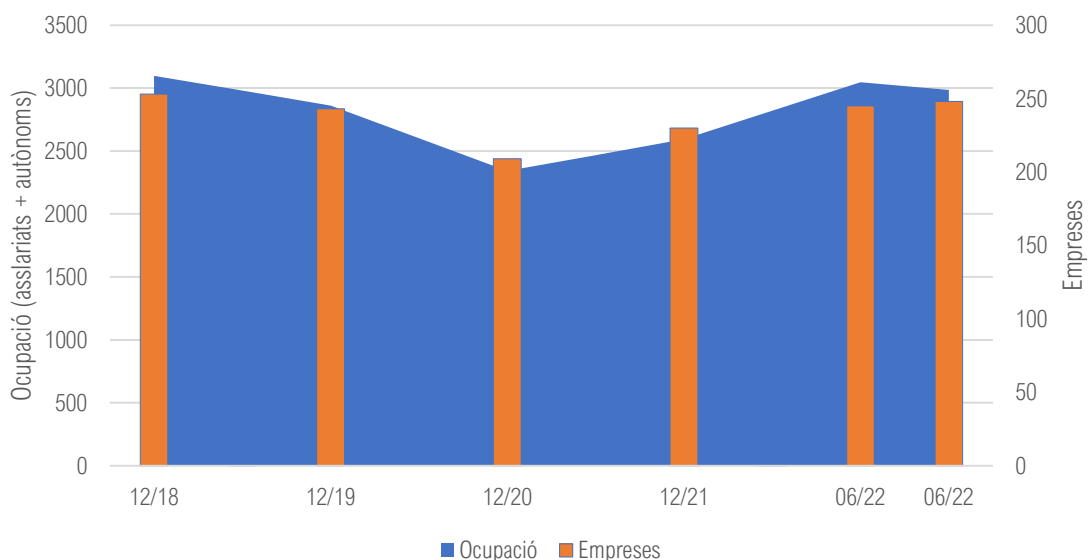
La COVID19 va tenir un impacte molt considerable destruït el 18% de l'ocupació. Val a dir però que actualment el volum d'ocupació es troba lleugerament per sobre de les xifres registrades abans de la pandèmia (desembre 2019), amb el que en terme d'ocupació, sembla que el sector s'ha recuperat de la crisi pandèmica. Aquesta recuperació també s'observa en el número d'empreses vinculades al sector i a la grandària mitjana d'aquestes, situant-se la quantitat d'empreses actuals del sector en 248 i una grandària mitjana de 7,8, xifres lleugerament més positives que les de l'any 2018.

Sembla però atenent a les dades del sector de 2018, que aquest **encara té marge de creixement en termes empresarials i econòmics**, doncs tot i la bona evolució observada durant els anys 21 i 22, les millors dades del sector encara són les registrades al 2018.

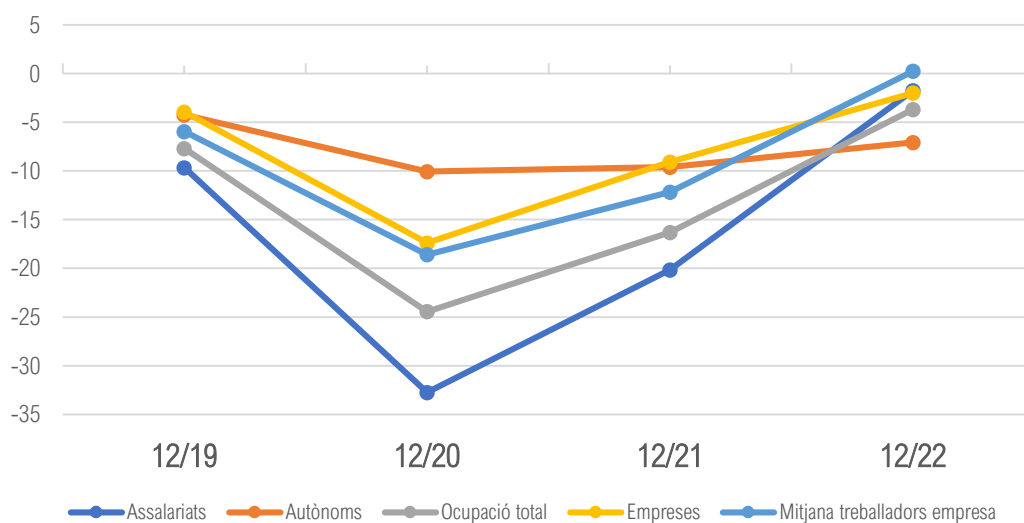
Evolució variables. Ocupació sector espectacles en viu. Prov. de Barcelona

	Assalariats	Autònoms	Ocupació total	Empreses	Mitjana empresa
12/22	1.930	1.054	2.984	248	7,8
06/22	2.006	1.040	3.046	245	8,2
12/21	1.568	1.025	2.593	230	6,8
12/20	1.321	1.020	2.341	209	6,3
12/19	1.774	1.086	2.860	243	7,3
12/18	1.964	1.134	3.098	253	7,8

Evolució Ocupació i empreses (2018-2022). Espectacles en viu.
 Prov. de Barcelona

Sector espectacles en viu. Evolució variables. Base 100=2018.

Font. Elaboració pròpia a partir de dades d'afiliació a la Seguretat Social. Ministeri d'inclusió, seguretat social i migracions.

S'observa com els autònoms del sector, tot i haver estat afectats també per la situació generada per la COVID19, és la variable que ha resistit millor però també és la que més l'està costant recuperar-se.

Perfil de les persones ocupades

Per identificar aquest perfil s'ha portat a terme una anàlisi de dades de l'Enquesta de Població Activa (EPA) del 4rt trimestre de 2019 per captar un moment pre-pandèmia, i també la del 3r trimestre per copsar el moment actual i poder comparar la variació de diverses variables.

Persones ocupades en “Activitats artístiques i espectacles” (CCA90) Principals variables. Catalunya. 4T2019 – 3T2022

VARIABLES	4T2019	3T2022	Evolució
	Pre-Covid19	Post-Covid19	
SEXE			
Homes	74,3%	66,4%	-10,6%
Dones	25,7%	33,6%	+30,6%
Total	100,0%	100,0%	-
EDAT			
Fins 24 anys	7,6%	11,9%	+56,7%
25-50 anys	58,1%	77,5%	+33,4%
Majors de 50	34,3%	10,6%	-69,1%
Total	100,0%	100,0%	-
NIVELL INSTRUCTIU			
Nivell instrucció fins ESO	7,2%	2,9%	-60,5%
BATX – CFGM	27,4%	15,0%	-45,3%
CFGS	14,8%	5,9%	-60,0%
Universitat	50,6%	76,3%	+50,7%
Total	100,0%	100,0%	-

Font: Elaboració pròpia a partir de dades de la EPA

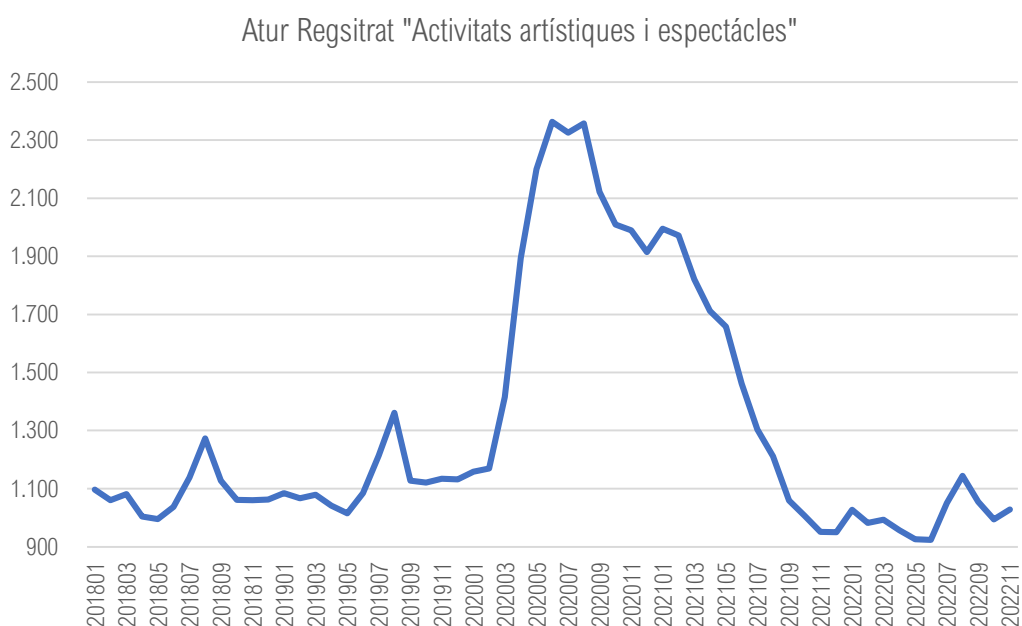
L'objectiu d'aquesta explotació és observar els canvis que la crisi d'ocupació al sector que ha generat la COVID19 i com aquesta s'està recuperant. En aquest sentit les dades assenyalen que, des de la COVID19 fins ara...

- S'ha incrementat el pes de les dones
- Ha disminuït significativament la població ocupada major de 50 anys i el grup d'edat 25-50 anys s'ha incrementat considerablement.
- En termes de nivell d'instrucció, l'universitari és el que més s'ha incrementat, tots els altres han perdut pes, especialment els més baixos.

De manera resumida, la població ocupada al sector ara està més feminitzada, més rejuvenida i més formada que abans de la pandèmica.

Resultats atur i contractació

La recuperació de la situació generada per la COVID19 en el mercat laboral de les activitats artístiques i espectacles s'identifica d'igual manera en termes d'atur registrat i contractació. En termes d'atur, el número de persones registrades va passar de 1200 a 2300, doblant la quantitat d'aturats del sector d'un més cap a l'altre. Aquest impacte s'ha anat mitgant amb alts i baixos estacionals situant-se actualment en els 1.000, xifra inferior a la registrada en període pre-pandèmia.

Font: Elaboració pròpia a partir de dades de l'Observatori del Treball. Generalitat de Catalunya

En el cas de la contractació s'observa un comportament similar. El volum de contractació va passar dels 3.600 (desembre 2019) als 1.500 (juliol 2020). El punt més àlgid de la recuperació de la contractació ha estat durant el juliol de 2022, on s'ha arribat a les 5.600 contractacions. El descens registrat al darrer tram temporal (finals del 2022), ve originat per la darrera reforma laboral, que redueix la possibilitat de fer contractacions temporals i potencia la contractació indefinida. Aquesta darrera modalitat de contractació disminueix el nombre de contractes temporals i per tant, redueix la possibilitat d'encadenar diversos contractes temporals per part de la mateixa persona disminuint el volum de contractes temporals que fins la reforma laboral eren els majoritaris.

Comparació amb altres ocupacions

A través de l'eina "Treball per ocupacions"⁵ del Servei Públic d'Ocupació de Catalunya (SOC) s'ha portat a terme una comparativa d'ocupacions. Aquesta comparativa té en compte l'ocupació objecte d'estudi, "Altres tècnics de suport a les actuacions culturals i artístiques"⁶ i altres professions tant del sector, com de sectors similars, en total 8.

	Sintètic global	Contractació	Qualitat	Demandants
Analistes, progr. i disseny pàgines web	71,64	81,95	74,52	51,11
Altres tècnics suport act. culturals i art.	61,73	94,69	21,96	64,67
Muntadors estructures metàl·liques	59,12	75,00	46,77	50,99
Tècnics enregistrament audiovisual	59,00	79,27	33,98	61,57
Dissenyadors gràfics i multimèdia	53,65	55,46	54,98	48,91
Tècnics electricitat	53,50	62,56	44,25	51,95
Directors cinema, teatre i similars	51,11	55,86	35,79	64,96
Artistes arts plàstiques i visuals	38,07	49,59	32,65	27,23

Font: Elaboració pròpia a partir de l'eina "Treball per ocupacions" del SOC

En terme generals, l'ocupació de tècnic d'actuacions es troba en segona posició, per darrera de la d'Analistes, programadors i disseny de pàgines web, que és amb molta distància la que contempla un millor índex sintètic global.

⁵ <https://treballperocupacions.observatoritreball.gencat.cat/treballperocupacions/web/home>

⁶ Aquesta ocupació comprèn per exemple: Assistents de direcció (radiodifusió) Attrezzistes, Coordinadors d'especialistes, Encarregats de vestuari, Regidors (audiovisuals), Tècnics d'efectes especials, Tècnics d'il·luminació, Tècnics de teatre, Tramoistes

L'ocupació de tècnic d'actuacions té una millor qualitat però que la resta d'ocupacions contemplades, com per exemple dissenyadors gràfics i multimèdia, tècnics d'electricitat o tècnics d'enregistrament audiovisual.

3. Visió del sector

Per a la confecció d'aquest aparat s'ha portat a terme tres entrevistes a un perfil directiu/responsable de RRHH de tres institucions / empreses de la ciutat que pertanyen al sector dels espectacles en viu. Les institucions/empreses entrevistades han estat:

- Gran Teatre de Liceu
- Sala Razzmatazz
- Teatre Nacional de Catalunya (TNC)

Del resultat d'aquestes entrevistes s'extreuen els següents resultats:

Tendències sectorials:

- **Part del treball escènic és estacional.** A l'estiu és quan es concentra molta activitat i aquest fet genera tensions al mercat de treball, ja que quan es dispara l'activitat a l'estiu costa molt trobar professionals a tothom, tant a les activitats estacionals com a la programació de les activitats més estables.
- **És un sector que s'ha vist molt afectat per la crisi de la COVID19,** part dels professionals del sector, durant aquesta crisi, van sortir de l'activitat cap a altres sectors o cap a altres activitats de l'espectacle i generació de continguts fora del format "en directe", fet que agreuja la poca disponibilitat de personal especialitzat.
- S'afirma des del sector que hi ha una **envelliment de les plantilles**, que conjuntament amb les difícils condicions (físiques, climàtiques, horàries...) provoca absentisme (17%) i baixes laborals. A aquest fet se sumaria un desconeixement de PRL que agreujaria aquesta situació.
- **Les característiques d'aquest sector (dies festius / horaris nocturns) provoca molt sovint dificultats a la incorporació d'estudiants en pràctiques**, fet que s'assenyala com a problemàtica de cara a la generació i captació de talent.
- **S'afirma que les "fronteres" entre els sector de les arts escèniques i els esdeveniments en general s'estan difuminant pel que fa a la necessitat de RRHH, aquest fet juga en desavantatge per ambdós sectors, doncs ambdós necessiten el mateix tipus de perfil i hi ha una manca d'aquests.**

Respecte a l'adaptació de l'oferta formativa:

- Els actors abordats esmenten una **manca crítica de formació reglada en el sector, fet que provoca l'aparició d'oferta formativa variada de l'àmbit privat, reglada i no reglada, que segons les persones entrevistades, no tenen bon nivell tècnic.** Sembla ser que el nivell tècnic òptim és el dels professionals que genera l'Institut del Teatre (seu de Terrassa). Aquesta manca de formació reglada provoca en part que molt dels llocs de treball siguin ocupats per treballadors sense formació específica o que es contracti personal amb titulacions que tenen a veure poc amb la tasca a desenvolupar, com per exemple, personal tècnic electricista per fer-se càrrec el llum i el so o graduats universitaris de Comunicació Audiovisual per fer-se càrrec d'aspectes tècnics de l'escenari.
- **En termes de maquinària escènica,** els avenços són força importants i cada cop més tecnològics. No existeixen professionals ni oferta formativa específica per a desenvolupar un treball amb aquest tipus de maquinària.
- **Àudio, llum i audiovisual.** Hi ha força avenços tecnològics en aquests aspectes (com per exemple el vídeo-maping) i el nivell de professionals és "justet" per explotar aquests nous avenços a més de que s'identifiquen dificultats de contractació en general per la manca de personal. On s'identifiquen també certs desajustos en aquest àmbit és en la sonorització d'aparells de música electrònica, doncs normalment els professionals de la sonorització es formen en sonorització de música en directe (músics) i no en música electrònica. Per a la captació d'aquests professionals (àudio, llum i audiovisuals), sovint les empreses estableixen convenis amb centres de formació, normalment vinculats a la família professional Imatge i So.
- **Un dels perfils menys solucionats pel que l'existència d'oferta formativa és el de regidoria.** El sector afirma que és una peça clau que actualment es cobreix amb autoformació des de l'empresa o amb perfils postgraduats universitaris que es vinculen tangencialment i "aprenen sobre la marxa". Tasques de temporització, producció artística, logística dels espectacles, booking i contractació, producció musical, fiscalitat específica.... **és un perfil poc desenvolupat i on les persones entrevistades coincideixen en que cal formació reglada al respecte i on identifiquen l'FP com a nivell òptim per assolir aquesta posició.**

- Els **perfils especialitzats en l'àmbit electrònic** són també necessaris pel sector, doncs el desplegament d'esdeveniments de mitjana / gran envergadura incorporen maquinària amb un important component de cablejat eclèctic que cal saber instal·lar, gestionar i reparar.
- En general es detecta una elevada **dificultat per poder incorporar dones professionals** en tots els perfils tècnics d'aquest sector. Mica en mica se'n van torbant però encara estan molt lluny de suposar el 50%.
- **Competències com la llengua anglesa i direcció/coordiació de persones** s'identifiquen cabdals com a complement als coneixements tècnics i necessaris per progressa al sector.

4. Principals titulacions i centres on el sector recluta

Les diverses àrees d'especialització que comporta la creació de continguts escènics en directe comporta una gran diversificació de titulacions. A continuació es porta a terme un recull dels centres i titulacions principals esmentats per les persones entrevistades del sector on recluten les diverses posicions.

Àrea	Titulació / Institut de referència
Atrezzo	<ul style="list-style-type: none"> • Cursos d'Arts Plàstiques a l'Escola Superior de Disseny • Professionals experts en diversos rams (fusteria, decoració, etc) • Cursos fets a Escoles Taller i Cases d'Ofici
Maquinaria escènica	<ul style="list-style-type: none"> • Curs de maquinaria de competició • ESTAE (Luminotècnica Tècniques de so Maquinària escènica)
Llum	<ul style="list-style-type: none"> • CFGS Luminotècnica per a arts escèniques procedents de l'Institut del Teatre (Terrassa), SAE institut (BCN) i CPA Salduie, (Zaragoza) • Escola ITES • Institut de la Mercè
Vídeo i Àudio	<ul style="list-style-type: none"> • Graus superiors de la família Imatge i So procedents del CP Villar (BCN) • Certificats i cursos de l'Escola Microfusa (BCN) • Escola ITES • Institut de la Mercè • Institut Santa Eulàlia. Família Imatge i Só.
Sastreria	<ul style="list-style-type: none"> • CFGM Confessió i Moda procedents d'Ana Gironella (BCN) • Estudis superiors i cursos de l'Institut Català de la Moda. • Ensenyaments de Moda (cursos) de l'Escola de dones de Barcelona
Regidoria	<ul style="list-style-type: none"> • Postgraus IL3 – UB de Producció Musical (BCN) • Escola SAE (BCN) • Autoformació a l'empresa

5. Principals conclusions

Aquest apartat és un recull de les principals conclusions extretes de l'anàlisi de la informació recollida tant a través de les dades com de les entrevistes a empreses i institucions significatives del sector dels espectacles en directe de Barcelona ciutat.

Mercat de treball i activitat econòmica.

- L'ocupació, contractació, atur registrats, número d'empreses i grandària mitjana d'aquestes es troben en xifres més positives que abans de la pandèmia, val a dir que encara no s'ha recuperat el nivell de generació de riquesa (VAB) d'abans de la pandèmia, amb el que es pot preveure que encara queda camí per recórrer en termes de recuperació.
- Les ocupacions vinculades a les tasques tècniques del sector de les arts escèniques tenen una millor qualitat que ocupacions similars en altres sectors o del seu mateix sector.
- Analitzant les característiques de la població ocupada del sector abans i després de la COVID19, s'identifiquen canvis significatius, com una major feminització, rejueniment (principalment per la per sortida del sector dels més grans) i un increment de titulats universitaris en detriment dels nivells instructius més baixos.

Àrees de treball de sector identificades.

Les principals àrees en que el sector ocupa als i les treballadors/res són les següents

1. Atrezzo
2. Maquinaria escènica
3. Llum
4. Àudio / Vídeo
5. Sastreria
6. Regidoria / producció

A cada àrea es requereixen diversos tipus de professionals

Desajustos formatius més importants:

- **Existeix una manca generalitzada de professionals ben formats** (per una manca formació reglada específica) que donin resposta a les necessitats tècniques del sector. No n'hi ha suficients professionals i en moments de pics de feina s'han d'anar a buscar fora de Catalunya / Espanya.

- **Manca de formació reglada en especial en dos aspectes: Maquinaria específica espectacles i Regidoria / Producció / Coordinador tècnic.** En ambdós casos s'incorpora gent d'altres titulacions amb una relació molt tangencial i se supleix aquesta mancança amb formació a l'empresa.
- **En termes de llum i so.** Existeixen desajustos entre el coneixement de sortida i les necessitats, doncs aquest àmbit evoluciona tecnològicament de manera molt accelerada i sovint els titulats no incorporen els coneixements més recents. D'altra banda tots els avenços en música electrònica sembla no es recullen bé pels professionals que han de sonoritzar aquest tipus d'espectacles.
- **El que envolta tots els elements decoratius i atrezzo** és una altra àrea on hi ha dificultats per incorporar professionals, doncs s'afirma que no existeixen titulacions específiques per a crear els elements decoratius d'un escenari, en especial **pel que fa a l'àmbit de sastreria escènica.**
- Un perfil transversal que sovint també costa de cobrir és l'especialista **elèctric/electrònic** que s'ha de fer càrrec de tot el cablejat i instal·lació elèctrica dels aparells necessaris per portar a terme espectacles.

6. Propostes específiques

A partir de la informació recollida i conclusions extretes es presenten algunes propostes:

Generació d'un centre específic, especialitzat en el sector de les arts escèniques, que contingui formació reglada en les següents àrees:

- Regidoria, Producció i Coordinació tècnica d'arts escèniques
- Noves tecnologies en luminotècnia, so i audiovisual
- Sastreria especialitzada en espectacles escènics
- Electricista especialitzat en maquinaria escèniques
- Maquinistes d'arts escèniques.

De cara a justificar aquest tipus de formació, poder seria interessant subratllar que aquest professionals també tenen un filó d'ocupació important en tot el sector de creació d'esdeveniments (fira, salons, desfilades....) que es porten a terme a tot el territori.